

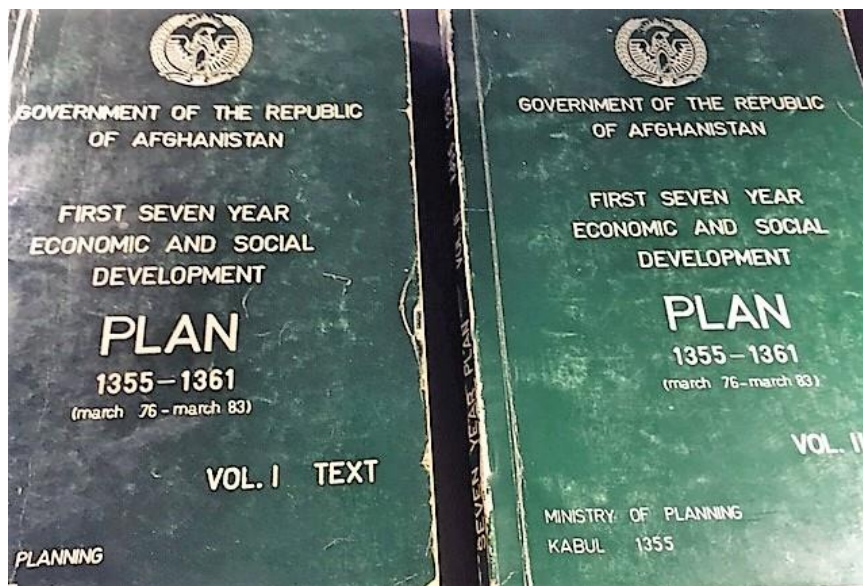
29 جون 2019

داکتر سید عبدالله کاظم

مرور کوتاه بر پلانهای پنجساله اقتصادی و اجتماعی کشور (قسمت پنجم)

پلان انکشاف اقتصادی و اجتماعی هفت ساله:

طوریکه گفته شد، پلان پنجساله چهارم با وجود تحول بزرگ سیاسی باز هم به قسم پلان سالانه با کمی تعدیل مورد تطبیق قرار گرفت. دولت جمهوری ضمناً به وزارت پلان هدایت داد تا پلان آینده را بجای پنجسال، برای هفت سال طرح و تدوین نماید. وزارت پلان در اواخر ماه حوت 1354 موفق شد تا مسوده اولین پلان هفت ساله را به شورای عالی اقتصادی پیش کند که پس از بازنگری آن شورا، مسوده نهائی به مجلس وزراء ارائه شد و مورد تصویب قرار گرفت و با صدور فرمان تقنینی رئیس دولت محمد داؤد بتاریخ 14 سنبله 1355 آغاز و باید تا سال 1361 ادامه می یافت.

شرح پلان هفت ساله که از طرف وزارت پلان در دو جلد به نشر رسیده، در فصل دوم آن پس از ذکر کلیات پالیسی انکشاف اقتصادی و اجتماعی دولت جمهوری تحت 18 فقره، تأکید جدی بر انکشاف سریع صنعتی و بخصوص صنایع ثقیله بعمل آمده و بر طبق تجارب حاصله از دیگر کشورها، انکشاف این سکتور موجب

استقلالیت اقتصادی و اکتفا بخود میگردد که در عین زمان میتواند چانس استخدام و تشکل سرمایه را در کشور افزایش دهد. همچنان در این پلان بر انکشاف سکتور زراعت و مالداري نیز تأکید شده تا از یکطرف از توريد مواد غذائی جلوگیری شود و از طرف دیگر مواد اولیه را برای صنایع فراهم سازد.

شرح و بسط مزید پلان در این مختصر نمی گنجد، و اما مختصر آنرا میتوان از یک قسمت بیانیه مفصل محمد داؤد که در مجلس افتتاحیه لویه جرگه 1355 ایراد کرد، اقتباس نمود. محمد داؤد در این بیانیه گفت: «تحلیل و ارزیابی وضع اقتصادی و اجتماعی کشور مخصوصاً بعد از ختم دوره اول و

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

دوم پلان پنج ساله الی آغاز انقلاب 26 سرطان اجراءات و مساعی ایکه در ظرف سه سال جمهوریت یعنی الی ختم سال 1354 بعمل آمده و همچنان توضیح اولین پلان هفت ساله جمهوریت که از ماه حمل هذا سنه شروع گردیده با تحلیل و ارزیابی آن در وضع اقتصادی و اجتماعی کشور در ختم پلان از طرف من و وزرای محترم وقتاً فوقتاً توسط رادیو و جراید به اطلاع عموم هموطنان رسانیده شده و روشنی کافی در موضوعات فوق انداخته است که نمی خواهم وقت وکلای محترم را با تکرار دوباره آن صرف کنم. آنچه میخوام به صورت مختصر تذکر دهم، خطوط عمده ایست که با تطبیق اهداف، پروگرام و معیار های سیاست اقتصادی در ختم پلان هفت ساله چه تغیراتی در ساحات اقتصادی و اجتماعی کشور به میان می آید.

رشد عواید داخلی 144.6 فیصد، رشد مصارف سرمایه گذاری 497 فیصد و رشد مصارف عادی به اندازه 106 فیصد تخمین شده است که این امر منتج به تشکیل بیشتر سرمایه جهت تمویل مصارف انکشافی می گردد.

ارزش صادرات به اندازه 73.8 فیصد از دیداد، و ارزش واردات در حدود 55 فیصد پیش بینی شده است. ارزش خالص تولیدات صنعتی از 5.56 میلیارد به 10.20 میلیارد افغانی افزایش می یابد که رشد 83.20 فیصد را احتوا می کند. ارزش تولیدات زراعتی از 53.8 میلیارد افغانی به 73.9 میلیارد افغانی یا 37 فیصد افزایش خواهد یافت. تولید مجموعی انرژی برق از 700 میلیون کیلووات ساعت به 1600 میلیون، کیلووات ساعت بلند خواهد رفت، یعنی 128.6 فیصد.

وضع آبیاری زمین های فاقد آب کافی ساحه 1675000 جریب زمین، و زمین های بایر که جدیداً تحت آبیاری می آیند، عبارت از 310 هزار جریب زمین خواهد بود.

طول مجموعی سرک های موتر رو، از 9200 کیلومتر به 11006 کیلومتر یا 19.6 فیصد افزایش خواهد یافت.

طی پلان هفت ساله از جمله طول مجموعی یک هزار هشتصد و ده کیلو متر خط آهن 1186 کیلومتر آن تحت ساختمان گرفته خواهد شد.

طول عمومی لین های چنل سیستم مخابرات از 2700 کیلو متر به 4700 کیلومتر یعنی 73.1 فیصد و تعداد تلیفون از 21 هزار پایه به 40 هزار پایه افزایش می یابد، یعنی 90.5 فیصد، و سیستم مایکروویف به ظرفیت 300 کانال مخابره تلیفونی و تلویزیونی تکمیل خواهد گردید.

تعداد مکاتب ابتدائی اساسی از 1345 باب به 2355 باب و تعداد مکاتب مسلکی از 29 باب به 84 باب، یعنی بالترتیب از 75 فیصد به 128 فیصد افزون خواهد شد. فیصدی جذب شاگردان دارای سن شمول به مکتب از 44 فیصد به بیش از 70 فیصد بلند خواهد رفت و تعداد شاگردان دوره ابتدایی از 710 هزار به یک میلیون سه صد هزار نفر یا به 64.6 فیصد، در اخیر پلان خواهد رسید.

تعداد بستر در شفاخانه های ملکی از 3600 به 5200 بستر یعنی 58 فیصد افزون خواهد گردید و در اخیر پلان به تعداد داکتر 89% افزایش به عمل خواهد آمد.

در نتیجه این همه تحولات در ساحات اقتصادی و اجتماعی اوسط رشد سالانه عاید غیرخالص ملی از

2.4 فیصد به 6.3 فیصد ارتقاء و همچنان رشد وسطی سالانه عاید فی نفر در پلان هفت ساله از

0.01 فیصد به 4 فیصد نسبت به سال گذشته بلند برده خواهد شد. با تطبیق پروگرام های انکشافی و

توسعه فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و اداری در پلان هفت ساله برای 208 هزار نفر به سویه

عالی، متوسط و کارگر ماهر زمینه استخدام فراهم خواهد شد.

باید علاوه کرد که تطبیق اهداف فوق و تامین انکشاف اقتصادی تنها و تنها وابسته به حجم سرمایه گذاری و منابع مالی نبوده، ایجاب میکند همزمان قدم های استواری در راه ایجاد یک اداره سالم اقتصادی، طرح اساسات قانونی و تربیه کدر های فنی برداشته شود.

برای آنکه عملیه پلان گذاری بصورت منسجم ادامه یابد، دولت به طرح پلان های طویل المدت در بعضی سکتور های مهم اقدام خواهد نمود و واحد های پلان گذاری و تطبیق پلان را بالترتیب در تمام سطوح تقویه خواهد نمود. انکشاف سالم اقتصادی بدون تردید ایجاب میکند تا اصول اداری کشور با نیاز مندی ها هماهنگ گردد.

طوریکه در مسوده پلان آمده است: در پلان هفت ساله دولت جمهوری سعی خواهد شد بعد از تشخیص پرابلم ها، روش های اداری را مرحله به مرحله اصلاح و تشکیلات لازمه برای تطبیق ریفورم اداری ایجاد کند. طی مدت 7 سال ممکن در بعضی از پیشبینی ها تغییراتی وارد گردد و نوسانات اقتصادی بین المللی مخصوصاً اهداف پلان را متأثر سازد. بنابراین تحولات ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی در چوکات پلان های سالانه رعایت گردد.

اکنون ادامه موضوع را بازهم از زبان یکی از طراحان این پلان و یک شخصیت وارد در امور پلانگذاری و دارای سابقه طولانی که بعداً به حیث معین وزارت پلان عز تقرر حاصل کرد، یعنی عبدالعزیز فروغ شنید که می گوید: «یکی از اهداف پلان استفاده از آب و خاک افغانستان بود، هدف دیگر آن تأسیس صنایع اساسی و کلیدی بود... و ساحه باید وسیع شده و سایر نقاط کشور را نیز در بر بگیرد. توزیع بهتر عاید ملی و تأمین عدالت نسبی نیز از جمله اهداف آن پلان محسوب می شد.»

درباره پیشبینی های مندرج پلان عبدالعزیز فروغ می افزاید: «حجم سرمایه گذاری در پلان هفت ساله به اندازه 174 میلیارد افغانی پیشبینی شده بود که به مقایسه چهار پلان انکشافی که در افغانستان تطبیق شده بود، تقریباً سه برابر زیادتر بود. در این پلان پروژه خط آهن اهمیت ستراتژیک داشت و مصارف آن در حدود 40 میلیارد افغانی پیشبینی شده بود. خط آهن برای توسعه همکاری های اقتصادی بین افغانستان و ایران و پاکستان ضرور بود و این همکاری ها میتوانست موجب استقرار اوضاع در هر سه کشور شود.»

فروغ علاوه میکند: «با تطبیق پلان هفت ساله تحول اساسی در زندگی مردم ایجاد میگردید. البته اگر پلان تطبیق میشد، رشد اقتصادی در پلان بصورت اوسط 6.3% پیشبینی شده بود. همچنان عاید فی نفر در شروع پلان 5400 افغانی بوده و رشد سالانه نفوس 2.3% تخمین شده بود. پس امکان داشت که عاید واقعی فی نفر در طول 18 تا 19 سال از دو برابر زیادتر گردیده و به این ترتیب از سطح فقر کاسته شود.»

فروغ می افزاید: «از طریق پروژه برق حرارتی کابل و مزارشریف و استفاده از برق کجکی و سلما، ظرفیت برق از 341 میگوات به 776 میگوات در اخیر پلان بلند میرفت و تولید برق از 716 میلیون کیلووات فی ساعت به 1.6 میلیارد کیلووات فی ساعت زیاد میشد. ساختمان خط آهن بطول 1810 کیلومتر در نظر بود و از آنجمله تقریباً 1200 کیلومتر آن در پلان هفت ساله تکمیل میگردید. در ساحه آبیاری نیز پیشبینی های مهمی صورت گرفته بود: ساحه تحت آبیاری پروژه های دولتی از 90 هزار هکتار به 397 هزار هکتار توسعه پیدا میکرد... بند های بزرگ از قبیل بند بخش آباد فراه رود در پلان پیشبینی شده بود، طوریکه سروی این بند توسط فرانسوی ها صورت گرفته بود و میتوانست 60 هزار هکتار اراضی زراعتی را آبیاری کند. بند دیگر عبارت بود از بند

سلما بر دریای هریرود که 73 هزار هکتار زمین را آبیاری میکرد. بندهای کپله گی و سرده و پروان بالترتیب 53 هزار، 13 هزار و 24 هزار هکتار زمین را آبیاری میکردند. بندهای آب سردی و پروان در ابتدای پلان هفت ساله بصورت نسبی تکمیل شدند و از همه مهمتر پروژه آبیاری خوش تپیه بود... افغانستان از دریای آمو استفاده نکرده بود و اما اتحاد شوروی سابق در اثر پافشاری و اصرار افغانستان قبول کرد که به منظور اعمار پروژه آبیاری خوش تپیه که قرار بود 100 هزار هکتار زمین را آبیاری کند، به افغانستان مساعدت های مالی و تخنیکی فراهم کند و برطبق پلان قرار بود که یک دستگاه بزرگ پمپ کردن آب به ظرفیت 110 متر مکعب فی ثانیه در محل پروژه نصب شود و این یکی از پروژه ها بزرگ، مطلوب و سیاسی افغانستان بحساب میرفت. سایر پروژه های آبیاری عبارت بودند از: بند آبگردان خان آباد، پروژه گوهرگان و چهاردره و بند کمال خان در هلمند که 75 هزار هکتار زمین را آبیاری نموده و جریان آب هلمند را تنظیم میکرد و حق آبه ایران را به همان اندازه به ایران میرسانید. ساختمان بند الوم باغ که بالاتر از کجکی موقعیت دارد، بظرفیت 3 ملیارد مکعب آب در نظر بود و اگر اینکار صورت میگرفت، حق آبه ایران کاملاً تنظیم میگردد. پروژه های پرچابه کجکی نیز از جمله پروژه های مهم بود و هرگاه تکمیل میگردد، ظرفیت ذخیره آب را در کجکی از 107 ملیارد مکعب به 7.2 ملیارد متر مکعب زیاد می ساخت.»

در ساحه معارف و صحت نیز اقداماتی در پلان پیشبینی شده بود، چنانچه تعداد شاگردان معارف از 789 هزار نفر به قریب 1.3 میلیون، شاگردان مکاتب مسلکی از 4000 نفر به 40 هزار و تعداد محصلان پوهنتون از 8200 به 11300 نفر ارتقا میکرد... در آغاز پلان به تعداد 1050 نفر داکتر در موسسات طبی داخل خدمت بودند که در پلان هفت ساله قرار بود تعداد 1000 داکتر دیگر نیز برآن افزوده شوند و در نظر بود تعداد مراکز صحتی از 104 مرکز به 217 مرکز توسعه یابند.

در آغاز پلان هفت ساله تماس مخابراتی با خارج از طریق چینل سیستم با شبکه ایران، پاکستان و اتحاد شوروی برقرار بود که این وضع مخابرات خارجی و داخلی را بسته به آن سیستم و تابع لطف همسایه ها ساخته بود. دولت برای بیرون شدن از این وابستگی نخست در نظر داشت تا از سیستم "مایکرو ویف" استفاده نماید و جاپانی ها موافقه کردند که آنرا از اسلام قلعه تا کابل اعمار کنند که در اثر آن هم مخابرات در داخل و هم در خارج انکشاف میکرد، طورمثال در چینل سیستم در یک وقت بین کابل و قندهار 12 الی 20 مخابره ممکن بود، در حالیکه با سیستم میکروویف تعداد مخابره همزمان از 300 الی 900 مخابره بلند میرفت. همچنان دولت جمهوری در نظر داشت برای مخابرات بین المللی از قمر مصنوعی استفاده کند که این پروژه نیز بطور مکمل مورد مطالعه قرار گرفت و بانک انکشاف اسلامی آمادگی خود را برای تمویل آن ابراز کرد که متأسفانه وقوع کودتای 7 ثور مانع امضای قرارداد آن شد.

فروغ می افزاید: «بین سالهای 1352 و 1355 [دوره جمهوری] عواید دولت بلند رفت و موجب استقرار وضع اقتصادی شد. یکی از علل آن تعدیل قیمت گاز بود که به اتحاد شوروی صادر می شد. قیمت گاز از شروع صادرات به شوروی تا سال 1350 در حدود 5.20 دالر فی 1000 متر مکعب بود، اما بعد تا سال 1355 به 16.10 دالر فی 1000 متر مکعب بلند رفت و ارزش صادرات آن بین سالهای 1350 و 1355 از 13 میلیون دالر به 40 میلیون دالر رسید... در دوره کمونیست ها [رژیم خلق و پرچم] قیمت گاز به 130 دالر فی 1000 متر مکعب رسید و حکومت های کمونیستی افغانستان در حقیقت 5.2 ملیارد دالر در طول 10 - 11 سال از این مدرک گرفتند که متأسفانه همه را برای کشتن افغانها و تخریب افغانستان بکار بردند»

د پانو شمیره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

(مطالب فوق از مصاحبه عبدالعزیز فروغ سابق معین وزارت پلان برگرفته شده که با انجنیر عبدالله نوابی بتاريخ 12 جولای 2013 در تلویزیون خلا - منتشره شمال کالیفورنیا انجام یافته است. متن مکمل این مصاحبه بعداً در یک رساله توسط انجنیر نوابی به چاپ رسید. همچنان متن این مصاحبه را از روی ویدیوی مربوطه خانم نصیبه اکرم حیدری بار دیگر در قید قلم آورد و تحت عنوان "انکشاف اقتصادی افغانستان در دوره شهید داؤد خان...." در پورتال افغان جرمن آنلاین، مورخ 17 جولای 2015 به نشر رسانید.)

(ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ